

SUOMALAISEN ASIANAJAJAKUNNAN HISTORIA

(Die Geschichte der finnischen Anwaltschaft)

Ensimmäinen virallinen merkintä lokakuussa 2009 julkaistavan suomalaisen asianajajakunnan historiategoksen kirjoittamisesta on Asianajajaliiton hallituksen 1.2.2002 pidetyn kokouksen pöytäkirjassa. Tuolloin todettiin, että Asianajajaliitolla on yhteiskunnallinen vastuu tehdä historiikki asianajajalaitoksesta, päätettiin laatia esitys historiategoksen kirjoittamiseksi ja asetettiin tavoitteeksi saada kirjoittajaksi alan asiantuntija. Tavoitteena oli julkaista teos liiton 90-vuotisjuhlissa. Pöytäkirjaan kirjattiin myös, että professori Matti Ylöstalon asiantuntemusta tulisi käyttää hyväksi historiikin laatimisessa.

Asiasta oli tietenkin puhuttu jo paljon aiemminkin, mutta keväällä 2002 asian valmistelu todella aloitettiin. Olli Tarkkaa pyydettiin laatimaan esitys historiikin kirjoittamissuunnitelmaksi. Tarkka selvitti sekä Suomessa että muissa Pohjoismaissa aiemmin julkaistuja asianajajalaitoksen kehitystä käsitteleviä teoksia samoin kuin sitä, minkälaisia historiikkeja erilaisilla yhdistyksillä ja yrityksillä oli. Tarkan oma mielipide oli, että kirjoittajaksi tulisi valita asianajajakunnan ulkopuolinen historioitsija, joka tarvitsisi tietoviisaan ja asiasta harrastuneen tukiryhmän.

Asianajajaliiton hallituksen kokouksen 19.4.2002 pöytäkirjassa on seuraava mer-

kintä: Päätettiin alkaa valmistella Suomen Asianajajaliiton historiikin kirjoittamista. Perinteisen historiategoksen kirjoittajaksi pyydettyneen asianajajakunnan ulkopuolinen historioitsija, jolle nimetään tukiryhmä. Teokseen ei tarvitse liittää asianajajaoikeudellista pohdiskelua tai muuta juridiikkaa, koska Defensor Legisin teemanumerot ja asianajajaoikeuden kiltta täyttävät tämän tarpeen. Historiikkiin voi liittää henkilökuvia. Erityisistä kehityskaarista kuten esimerkiksi julkisesta oikeusapujärjestelmästä ja sitä edeltäneestä OK 15:9:n velvollisuudesta sekä oikeudenkäyntiavustajan kelpoisuusehtojen kehityksestä voisi laatia osakokonaisuuksia. Historiikin kantavana teemana voisi olla asianajajan julkisuuskuva.

Olli Tarkka ja Markku Fredman valtuutettiin etsimään ehdokkaita historiikin kirjoittajaksi. Selvitettyään asiaa he esittivät hallitukselle, että historian kirjoittajaksi valittaisiin dosentti Heikki Pihlajamäki. Hallitus päätti kokouksessa 23.8.2002 antaa historiikin kirjoittamisen Pihlajamäen tehtäväksi ja solmia hänen kanssaan kirjoittamissopimus siten, että historiikin laatiminen aloitetaan mahdollisimman pian. Lokakuussa 2002 hallitus päätti asettaa kirjoittajalle tukiryhmän, jossa oli pysyvinä jäseninä Mika Ilveskero, Hilikka Huiskala, Jukka Peltonen, Pekka Suojanen ja Jukka Varviala. Lisäksi ryhmässä oli aina

kulloinenkin Asianajajaliiton puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä pääsihteeri.

Sopimus Pihlajamäen kanssa allekirjoitettiin kesäkuussa 2003. Sopimuksessa todettiin, että kirjoittaja esittää historiatoimikunnalle tutkimussuunnitelman 30.9.2005 mennessä. Aineiston keruu ja kirjoitus aloitetaan tämän jälkeen. Kirjoittaja raportoi työn edistymisestä historiatoimikunnalle työn aikana puolivuositain sovitulla tavalla. Käsikirjoituksen tulee olla painovalmiina viimeistään 31.5.2009.

Tukiryhmän kokouksessa lokakuussa 2005 Pihlajamäki esitteli tukiryhmälle laatimansa tutkimussuunnitelman. Tästä eteenpäin tukiryhmä kokoontui kaksi kertaa vuodessa keskustelleen vilkkaasti teoksen sisällöstä. Aluksi keskusteltiin mm. siitä, onko kyseessä asianajajakunnan vai Asianajajaliiton historiategos. Tutkimuksen pääpainoksi tuli asianajajakunta ja Asianajajaliitto yhteiskunnallisessa kontekstissä. Ajateltiin, että eräs teoksen pääkohdista olisi asianajajan toiminta tuomioistuimissa oikeustapausaineiston valossa – miten asianajajakunta on saanut alkunsa. Keskusteltiin, että on tärkeää selvittää, ketkä toimeksiantoja ovat hoitaneet ja miten niitä hoidetaan. Johtoteemana olisi oikeudenkäynnin modernisoituminen ja asianajajien toimiminen edelläkävijöinä. Todettiin kuitenkin, että muutakin asianajajan työtä kuin oikeudenkäyntiasioita, tulee käydä läpi.

Asianajajien kelpoisuusvaatimusten ajateltiin myös olevan keskeinen tutkimuslähde. Lisäksi varhain todettiin, että teoksen tulee

käsitellä asianajajakunnan kansainvälistä toimintaa sekä Asianajajaliiton että yksittäisten asianajajatoimistojen osalta. Jo tutkimussuunnitelman saaminen mutta erityisesti Pihlajamäen kirjan tekstiosioden lukeminen aktivoitti tukiryhmän keskusteluja entisestään. Ryhmässä oli alusta lähtien voimakas ajatus siitä, että historiategoksesta halutaan tieteellinen. Halusimme keskustella ammattikunnastamme ja vastata Pihlajamäen kysymyksiin, mutta työ annettiin vapaasti ammattilaisen tehtäväksi.

Suomen Asianajajaliiton säätiö sitoutui hankkeen taloudelliseen tukemiseen. Tämä mahdollisti historiategoksen tilaamisen.

Olen todella ylpeä siitä, että Suomen asianajajakunnan historia julkaistaan 90 -vuotisjuhluvuoden päätapahtumassa 16.10.2009. Pihlajamäen teos on erittäin ansiokas oman ammattikuntamme mutta yleisemminkin suomalaisen oikeushistorian esitys. Pihlajamäki esitteli työtään keväällä kansainvälisille vieraille pidetyssä juhlassa. Työ kiinnosti kovasti, koska se on ensimmäinen Pohjoismaissa tehty tieteellinen historiategos asianajajakunnan vaiheista.

Asianajajaliitto lähettää teoksen jokaiselle asianajajalle. Ammattikuntamme historian avulla valottuu se, miksi oikeusjärjestelmämme on muodostunut nykyisenlaiseksi ja miten asianajajan rooli on kehittynyt. Uskon, että tämän ymmärtäminen auttaa meitä asianajajia kehittämään omaa työtämme sekä Asianajajaliittoa sen osallistuessa yhteiskunnalliseen työhön.

Riitta Leppiniemi